

Oppgave 1 Vannverket

- a) $P(A_1/A_2)$ er forskjellig fra $P(A_1)$ medfører at A_1 og A_2 er avhengige.
 $P(A_1) + P(A_2) = 1.6 > 1$ medfører at A_1 og A_2 ikke er disjunkte.
 $P(A_1 \cup A_2) = P(A_1) + P(A_2) - P(A_1 \cap A_2) = 0.8 + 0.8 - 0.9 \cdot 0.8 = 0.88$
- b) $0.977 = P(A_1 \cup A_2 \cup A_3) = P(A_1) + P(A_2) - P(A_1 \cap A_2) + P(A_3) - P(A_1 \cap A_3) - P(A_2 \cap A_3) + P(A_1 \cap A_2 \cap A_3)$.
Dette gir: $0.977 = P(A_1 \cup A_2) + P(A_3) - P(A_1) \cdot P(A_3) - P(A_2) \cdot P(A_3) + p(A_1 \cap A_2) \cdot P(A_3)$
eller: $P(A_3)(1 - 0.8 - 0.8 + 0.72) = 0.977 - 0.88$ som gir $P(A_3) = \frac{0.117}{0.120} = 0.975$
Vi har uavhengighet mellom dagene, vi registrerer hvorvidt systemet fungerer eller ikke og sannsynligheten for at systemet ikke fungerer er den samme hver dag. Dette medfører at T = antall dager (antall forsøk) til 1. svikt er geometrisk fordelt med sannsynlighet $p = 0.003$
 $E(T) = \frac{1}{p} = \frac{1}{0.003} = 333$

Oppgave 2 Avviksrapporter

- a) For en uke, dvs $t = 1$, er $N \sim Po(1 \cdot 1.5) = Po(1.5)$.
 $P(N = 0) = P(N \leq 0) = 0.2231$ (slår opp i tabell for $\mu = 1.5$).
For fire uker, $t = 4$, er $N \sim Po(4 \cdot 1.5) = Po(6.0)$.
 $P(N > 2) = 1 - p(N \leq 2) = 1 - 0.062 = 0.9380$ (slår opp i tabell for $\mu = 6.0$)
- b) Lar $N(t_1, t_2)$ vere antall meldinger som kommer inn i mellom tid t_1 og t_2 . Vi vet at $N(t_1, t_2) \sim Po(\lambda \cdot (t_2 - t_1))$. Skal finne $P(N(0, 1) = 1 | N(0, 3) = 1)$:

$$P(N(0, 1) = 1 | N(0, 3) = 1) = P(N(0, 1) = 1 \cap N(0, 3) = 1 | N(0, 3) = 1)$$

Hendelsen $N(0, 1) = 1 \cap N(0, 3) = 1$, at det kommer inn ei melding første uka og ei melding i løpet av alle tre ukene, kan kun bli oppfylt dersom det ikke kommer inn noen meldinger i løpet av dei siste to ukene, dvs

$$P(N(0, 1) = 1 \cap N(0, 3) = 1 | N(0, 3) = 1) = P(N(0, 1) = 1 \cap N(1, 3) = 0 | N(0, 3) = 1)$$

Da meldingene ankommer uavhengig, er $N(0, 1)$ og $N(1, 3)$ uavhengige.

$$\begin{aligned}
 P(N(0, 1) = 1 \cap N(1, 3) = 0 | N(0, 3) = 1) &= \frac{P(N(0, 1) = 1)P(N(1, 3) = 0)}{P(N(0, 3) = 1)} \\
 &= \frac{\frac{(\lambda \cdot 1)^1}{1!} \exp(-\lambda \cdot 1) \cdot \frac{(\lambda \cdot 2)^0}{0!} \exp(-\lambda \cdot 2)}{\frac{(\lambda \cdot 3)^1}{1!} \exp(-\lambda \cdot 3)} = \frac{1}{3}
 \end{aligned}$$

Kan og argumentere for svaret ved at vi har en poissonprosess med konstant intensitet, og dermed er sannsynet for at en hendelse skjer i et tidsintervall proporsjonalt med lengden på intervallet.

Ser på kummulativ fordeling for T , tidspunktet når første melding kommer inn:

$$\begin{aligned}
 F_T(t) &= P(T < t | N(0, 3) = 1) \\
 &= \frac{P(N(0, t) = 1)P(N(t, 3) = 0)}{P(N(0, 3) = 1)} \\
 &= \frac{\frac{(\lambda \cdot t)^1}{1!} \exp(-\lambda \cdot t) \cdot \frac{(\lambda \cdot (3-t))^0}{0!} \exp(-\lambda \cdot (3-t))}{\frac{(\lambda \cdot 3)^1}{1!} \exp(-\lambda \cdot 3)} = \frac{t}{3}
 \end{aligned}$$

Deriverer for å finne sannsynlighetstettheten, $f_T(t) = \frac{dF_T(t)}{dt} = 1/3$, altså uniformt fordelt over hele intervallet.

Dette er rimelig når vi har poissonprosess. Kan dele opp de tre ukene i mangen små tidsintervall intervall av lik lengde. Disse vil ha lik sannsynlighet for å inneholde meldingen.

c) Finner likelihoodfunksjonen:

$$L(\lambda; n) = f(n; \lambda t) = \frac{(\lambda t)^n}{n!} \exp(-\lambda t)$$

Finner log-likelihoodfunksjonen:

$$l(\lambda; n) = \log(L(\lambda; n)) = \log(t^n/n!) + n \log(\lambda) - \lambda t$$

Finn toppunktet;

$$\begin{aligned}
 \frac{dl(\lambda; n)}{d\lambda} &= 0 \\
 \frac{n}{t} - t &= 0 \\
 \lambda &= \frac{n}{t}
 \end{aligned}$$

$$\hat{\lambda}_{SME} = \frac{N}{t} = \frac{N}{52}$$

$$E(\lambda_{SME}) = E\left(\frac{N}{52}\right) = E(N)/52 = \lambda \cdot 52/52 = \lambda.$$

$$\text{Var}(\lambda_{SME}) = \text{Var}\left(\frac{N}{52}\right) = \text{Var}(N)/52^2 = \lambda \cdot 52/52^2 = \lambda/52$$

Da $E(\lambda_{SME}) = \lambda$ er λ_{SME} forventningsrett.

$$\text{Estimat } \lambda_{SME}^* = \frac{n}{52} = 104/52 = 2.0.$$

LØSNINGS-SKISSE

Oppgave 3

$$K_0 \sim n(K_0; 25, 4)$$

$$a) P(K_0 \geq 30) = P\left(\frac{K_0 - 25}{4} \geq \frac{30 - 25}{4}\right) = P(Z \geq 1.25) = \underline{\underline{0.1056}}$$

$$P(20 \leq K_0 < 30) = P\left(\frac{20 - 25}{4} \leq \frac{K_0 - 25}{4} < \frac{30 - 25}{4}\right) \\ = P(-1.25 \leq Z < 1.25) = 1 - 2P(Z < -1.25) = \underline{\underline{0.7888}}$$

$$b) K_{01}, \dots, K_{010} \text{ iif } n(K_{0j}; \mu_0, \sigma_0)$$

$$\hat{\mu}_0 = \frac{1}{10} \sum_{i=1}^{10} K_{0i} \rightsquigarrow n(\hat{\mu}_0; \mu_0, \frac{\sigma_0}{\sqrt{10}})$$

$$\hat{\sigma}_0^2 = \frac{1}{9} \sum_{i=1}^9 (K_{0i} - \hat{\mu}_0)^2 = 18.44 = 4.3^2$$

$$T = \frac{\hat{\mu}_0 - \mu_0}{\frac{\hat{\sigma}_0}{\sqrt{10}}} \rightsquigarrow t(\cdot; 9)$$

$$\text{Prob}\{-t_{9,0.05} < T < t_{9,0.05}\} = 0.9$$

$$\text{Prob}\left\{\hat{\mu}_0 - \frac{\hat{\sigma}_0}{\sqrt{10}} t_{9,0.05} < \mu_0 < \hat{\mu}_0 + \frac{\hat{\sigma}_0}{\sqrt{10}} t_{9,0.05}\right\} = 0.9$$

90% - konfidensinterval for μ_0 :

$$\left[\hat{\mu}_0 - \frac{\hat{\sigma}_0}{\sqrt{10}} t_{9,0.05}, \hat{\mu}_0 + \frac{\hat{\sigma}_0}{\sqrt{10}} t_{9,0.05} \right]$$

$$\left[26 - \frac{4.3}{\sqrt{10}} \cdot 1.83, 26 + \frac{4.3}{\sqrt{10}} \cdot 1.83 \right]$$

$$[23.5, 28.5]$$

$$c) K = K_0 + R$$

$$K_0 \rightsquigarrow n(k_0; \mu_0, \sigma_0)$$

$$R \rightsquigarrow n(r; \mu_R, \sigma_R)$$

$$\text{Cov}(K_0, R) = \rho_{0R}$$

$$K \rightsquigarrow n(k; \mu_K, \sigma_K)$$

$$\mu_K = E(K) = E(K_0) + E(R) = \mu_0 + \mu_R$$

$$\sigma_K^2 = \text{Var}(K_0) + \text{Var}(R) + 2\text{Cov}(K_0, R)$$

$$= \sigma_0^2 + \sigma_R^2 + 2\sigma_0\sigma_R\rho_{0R}$$

$$\sigma_K = \left[\sigma_0^2 + \sigma_R^2 + 2\sigma_0\sigma_R\rho_{0R} \right]^{1/2}$$

d) Merk

$$\sigma_K^2 = \left[4^2 + 2^2 + 2 \cdot 4 \cdot 2 \cdot \frac{5}{16} \right] = 25 = 5^2$$

$$K_{A1} = K_0^{A1} + R_{A1},$$

$$K_{A10} = K_0^{A10} + R_{A10} \text{ uif } n(K_A; \overset{\mu_{KA}}{\sqrt{25 + \mu_{RA}}} \sigma_K)$$

$$K_{B1} = K_0^{B1} + R_{B1},$$

$$K_{B10} = K_0^{B10} + R_{B10} \text{ uif } n(K_B; \overset{\mu_{KB}}{\sqrt{25 + \mu_{RB}}} \sigma_K)$$

$$\hat{\mu}_{KA} = \frac{1}{10} \sum_i K_{Ai} \rightsquigarrow n(\hat{\mu}_{KA}; \mu_{KA}, \frac{\sigma_K}{\sqrt{10}})$$

$$\hat{\mu}_{KB} = \frac{1}{10} \sum_i K_{Bi} \rightsquigarrow n(\hat{\mu}_{KB}; \mu_{KB}, \frac{\sigma_K}{\sqrt{10}})$$

$$\hat{\Delta}_K = \left[\hat{\mu}_{KA} - \hat{\mu}_{KB} \right] \rightsquigarrow n(\hat{\Delta}_K; \mu_{KA} - \mu_{KB}, \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}})$$

$\mu_{KA} - \mu_{KB}$

Hypotese:

$$H_0: \mu_{RA} = \mu_{RB}$$

$$\text{mot } H_1: \mu_{RA} \neq \mu_{RB}$$

$$\mu_{RA} - \mu_{RB} = 0$$

$$\mu_{RA} - \mu_{RB} \neq 0$$

Testobservator:

$$\hat{\Delta}_K \rightsquigarrow n(\hat{\Delta}_K; \mu_{RA} - \mu_{RB}, \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}})$$

Signifikansnivå: 0.1

Kritisk verdi: c

Forkastningskriterium

$$\text{Forkast } H_0: \mu_{RA} - \mu_{RB} = 0 \text{ hvis } |\hat{\Delta}_K| > c$$

Forkastningsstrategi:

$$P(\text{Forkast } H_0 \mid H_0 \text{ sann}) < 0.1$$

$$P(|\hat{\Delta}_K| > c \mid \mu_{RA} - \mu_{RB} = 0) < 0.1$$

$$P(-c < \hat{\Delta}_K < c \mid \mu_{RA} - \mu_{RB} = 0) > 0.9$$

$$P\left(\frac{-c - (\mu_{RA} - \mu_{RB})}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} < \frac{\hat{\Delta}_K - (\mu_{RA} - \mu_{RB})}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} < \frac{c - (\mu_{RA} - \mu_{RB})}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} \mid \mu_{RA} - \mu_{RB} = 0\right) > 0.9$$

$$P(-z_{0.05} < Z < z_{0.05})$$

herav

$$\frac{c}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} = z_{0.05} \rightarrow c = z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}$$

Forkastningskriterium:

$$|\hat{\Delta}_K| = |\hat{\mu}_{KA} - \hat{\mu}_{KB}| > z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}$$

$$|35 - 38| > 1.65 \frac{\sqrt{2} \cdot 5}{\sqrt{10}} \dots$$

$$3 > 3.69$$

Forkaster ikke H_0 !

Uheld styrke ved $\mu_{KA} - \mu_{KB} = 2$ [eller $= -2$]

$$\beta = P(\text{Forkast } H_0 \mid \mu_{KA} - \mu_{KB} = 2)$$

$$= P(|\hat{\Delta}_K| > z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}} \mid \Delta_K = 2)$$

$$= 1 - P(-z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}} < \hat{\Delta}_K < z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}} \mid \Delta_K = 2)$$

$$= 1 - P(-z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} < \frac{\hat{\Delta}_K - 2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} < z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} \mid \Delta_K = 2)$$

$$= 1 - P(-z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}} < Z < z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{10}}})$$

$$= 1 - P(-1.65 - 0.89 < Z < 1.65 - 0.89)$$

$$= 1 - P(-2.54 < Z < 0.76)$$

$$= 1 - [0.7764 - 0.0055] = \underline{\underline{0.2291}}$$

c) Dette forsøksopplegget er bedre fordi person-til-person variabilitet kan fjernes ved å betrakte $K_A - K_B$.

$$K_{A1} = K_0^1 + R_{A1}, \quad , K_{A10} = K_0^{10} + R_{A10} \text{ uif } n(k_{Aj} / \mu_{K_A}, \sigma_K)$$

$$K_{B1} = K_0^1 + R_{B1}, \quad , K_{B10} = K_0^{10} + R_{B10} \text{ uif } n(k_{Bj} / \mu_{K_B}, \sigma_K)$$

$$\Delta_1 = K_{A1} - K_{B1}$$

$$= R_{A1} - R_{B1}$$

$$\Delta_{10} = K_{A10} - K_{B10}$$

$$= R_{A10} - R_{B10}$$

$$\text{uif } n(\Delta_j / \mu_{R_A} - \mu_{R_B}, \sqrt{2} \sigma_R)$$

$$\hat{\Delta} = \frac{1}{10} \sum_i \Delta_i \quad \rightarrow \quad n(\hat{\Delta}; \mu_{R_A} - \mu_{R_B}, \frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}})$$

Hypotese:

$$H_0: \mu_{R_A} = \mu_{R_B}$$

$$\text{mot } H_1: \mu_{R_A} \neq \mu_{R_B}$$

$$\mu_{R_A} - \mu_{R_B} = 0$$

$$\mu_{R_A} - \mu_{R_B} \neq 0$$

Testobservator:

$$\hat{\Delta} \quad \rightarrow \quad n(\hat{\Delta}; \mu_{R_A} - \mu_{R_B}, \frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}})$$

Som fører....

Forkastningskriterium

$$|\hat{\Delta}| > z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}}$$

$$|-3| > 1.65 \frac{\sqrt{2} \cdot 2}{\sqrt{10}} = 1.65 \cdot 0.89$$

$$3 > 1.48$$

Forkaster H_0 !

Merk at i d) forkaster vi ikke H_0 - dette kan synes rimelig fordi i e) har vi fjernet person-til-person variabiliteten, og har derfor en bedre test.

Utleid styrke ved $\mu_{R_A} - \mu_{R_B} = 2$ [eller $= -2$]

$$\begin{aligned}\beta &= P(\text{Forkast } H_0 \mid \mu_{R_A} - \mu_{R_B} = 2) \\ &= P(|\hat{\Delta}| \geq z_{0.05} \frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}} \mid \mu_{R_A} - \mu_{R_B} = 2) \\ &= \text{som over} \\ &= 1 - P\left(-z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}}} < Z < z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}}}\right) \\ &= 1 - P(-1.65 - 2.25 < Z < 1.65 - 2.25) \\ &= 1 - P(-3.90 < Z < -0.6) \\ &= 1 - [0.2743 - 0.0] = \underline{\underline{0.7257}}\end{aligned}$$

Vi observerer at styrken for denne testen er mye bedre enn i punkt d) grunnet muligheten for å fjerne person-til-person variabilitet.

For å få samme styrke i d) som i e) må en ha n_d test-personer i d); samt at

$$z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_K}{\sqrt{n_d}}} = z_{0.05} - \frac{2}{\frac{\sqrt{2} \sigma_R}{\sqrt{10}}}$$

$$\sqrt{n_d} = \frac{\sigma_K}{\sigma_R} \sqrt{10}$$

$$n_d = \frac{\sigma_K^2}{\sigma_R^2} 10 = \underline{\underline{62.5}}$$

For å få like god styrke måtte en ha mer en 6.25 ganger så mange personer – altså 63 for hvert middel.